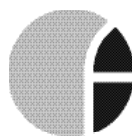

Kopiera gärna
FÖRBUNDSINFO

Svenska kyrkans
Församlingsförbund

FÖRBUNDSINFO

Nr 27 – oktober 2009

Information om val av ledamöter till kyrkoråd och nämnder

Den 20 september valde de kyrkotillhöriga sina förtroendevalda till kyrkofullmäktige och direktvalda kyrkoråd. Alla de som nu fått sina uppdrag ska i sin tur utse ledamöter i kyrkoråd och nämnder. Detta ska ske före årsskiftet. I detta FörbundsInfo informerar vi om allt som man ska tänka på inför kommande indirekta val. I de flesta fall brukar en valberedning få till uppgift att förbereda valen. Kopiera därför detta FörbundsInfo och se till att valberedningen får det!

Bilaga: Beräkningsexempel vid proportionellt val

Frågor med anledning av denna information besvaras av nedanstående handläggare:

Kyrkojurist Patrik Tibbling, tel. 018-169436
patrik.tibbling@svenskakyrkan.se

Kyrkojurist Bengt Stigner, tel. 018-169653
bengt.stigner@svenskakyrkan.se

Utredningssekreterare Gunnar Edqvist, tel. mobil 0730-878703
gunnar.edqvist@svenskakyrkan.se

SVENSKA KYRKANS FÖRSAMLINGSFÖRBUND

Box 4312, 102 67 STOCKHOLM

Tel 08-737 70 00 Fax 08-640 36 05

E-post forsamlingsforbundet@svenskakyrkan.se

Webbplats www.forsamlingsforbundet.se

Redaktör Lars Lidström

1 Inledning

Kyrkovalet har ägt rum och väljarna har därmed sagt sitt. Det som nu återstår är alla de indirekta val som ska förrättas lokalt, i stiftet och på den nationella nivån. I detta FörbundsInfo tar vi dock bara upp det som gäller för den lokala nivån, dvs. Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter.

I förhållande till vad som gällde inför valen av kyrkoråd och nämnder efter det förra valet 2005 har en del ändringar skett i kyrkoordningen.

- Kyrkostämman har avskaffats och ersatts med antingen kyrkofullmäktige eller direktvalt kyrkoråd.
- Bestämmelserna i 33 kap. 9 § kyrkoordningen om valbarhetshinder för anställda har förtydligats.
- Alla kyrkvårdar behöver inte längre tillhöra församlingen.

(De två sistnämnda ändringarna kommer med största sannolikhet att beslutas på kyrkomötet under vecka 43.)

De nyvalda ledamöterna i kyrkofullmäktige, samfällda kyrkofullmäktige och direktvalda kyrkoråd ska sammanträda före årsskiftet för att förrätta val till ett antal olika organ. När detta har skett ska i sin tur de nya kyrkoråden och nämnderna sammanträda. Det handlar då om att exempelvis utse kyrkvårdar och i förekommande fall ledamöter i pastoratsnämnden. Nedan följer en information om vilka val som ska förrättas och vissa allmänna bestämmelser i anslutning härtill.

1.1 Mandatperiodens längd

De förtroendevaldas mandatperiod är fyra år, räknat från den 1 januari 2010. Detta gäller för såväl kyrkofullmäktige som kyrkoråd och kyrkonämnd. Det bör således noteras att nu sittande fullmäktige, kyrkoråd och nämnder har kvar sina mandat året ut. Detta betyder bland annat att det är det "gamla" kyrkofullmäktige som ska besluta om nästa års budget och kyrkoavgift. De nyvaldas befogenhet att fatta beslut före årsskiftet begränsar sig till att förrätta vissa val.

1.2 Inga val i indelningsdelegerade

En del församlingar, pastorat och samfälligheter har blivit föremål för indelningsändringar och samfällighetsbildningar med ikraftträdande vid årsskiftet. Om indelningsdelegerade därvid har utsetts har dessa övertagit det gamla kyrkofullmäktiges befogenhet när det gäller beslut som har sin verkan efter ändringens ikraftträdande, exempelvis budgeten och kyrkoavgiftens storlek för det kommande året. Detta gäller dock inte valfrågorna. Dessa ska hanteras av de nyvalda ordinarie organen i de nybildade församlingarna och samfälligheterna.

2 Allmänna förutsättningar för valen

2.1 Valberedningens uppgifter

En valnämnds uppgifter är att ansvara för de i september genomförda direkta

valen. Valberedning är något annat. En valberednings uppgift är att utifrån valresultatet förbereda de val som kyrkofullmäktige har att förrätta. Kyrkoordningen innehåller inga bestämmelser om valberedning. Detta innebär dels att det inte är obligatoriskt att utse valberedning, dels att det, om sådan utses, inte finns några regler om vare sig storlek och sammansättning eller de former under vilka valberedningen ska arbeta. Har emellertid fullmäktige i arbetsordningen intagit bestämmelser om valberedning ska dessa givetvis följas. Om fullmäktige tillsätter en valberedning kan valen äga rum på i huvudsak två sätt. Det ena innebär att fullmäktige vid sitt första sammanträde utser en valberedning. Ett nytt sammanträde hålls därefter före årsskiftet. Under mellantiden har då valberedningen haft tid på sig att förbereda de olika valen.

Det andra sättet är att det nyvalda fullmäktige vid ett och samma sammanträde utser såväl valberedning som kyrkoråd/nämnd. En lämplig ordning kan då vara att fullmäktige ajournerar sig sedan valberedningen utsetts. Förhandlingarna återupptas när valberedningen är klar med sitt förslag och kan lägga fram detta i fullmäktige.

Av naturliga skäl bör en valberednings arbete syfta till att förbereda valen så väl att dessa kan förrättas i fullmäktige utan omfattande omröstningsprocedur. Vägledande för valberedningen blir därför reglerna om proportionellt valsätt. Det finns anledning att notera att det naturligtvis är möjligt att genomföra valen även om det inte finns någon formell valberedning utsedd. Informella kontakter under hand med exempelvis företrädare för de olika nomineringsgrupperna kan vara ett alternativt sätt att bereda valfrågorna.

2.2 Proportionellt valsätt

Bestämmelser om det proportionella valsättet finns i 39 kap. kyrkoordningen. Enligt 3 § kan detta valsätt användas vid val som görs av beslutande och verkställande organ, det vill säga kyrkofullmäktige och samfällda kyrkofullmäktige, direktvalt kyrkoråd samt kyrkoråd och kyrkonämnd. Av 4 § framgår när ett sådant val måste genomföras enligt den proportionella valmetoden. Visst minsta antal av de väljande krävs således för att kunna framtvunga proportionellt val.

I det stora flertalet fall brukar kyrkoordningens bestämmelser om proportionellt valsätt endast tjäna som hjälpmedel då valen ska förberedas. Valberedningens förslag till ledamöter i exempelvis kyrkorådet räknas fram med utgångspunkt från dessa bestämmelser. När sedan kyrkofullmäktige går till val genomförs detta i praktiken som ett vanligt acklamationsbeslut. Endast i undantagsfall torde därför valproceduren i fullmäktige behöva genomföras enligt de formella reglerna som finns angivna i kyrkoordningen. Exempel på det proportionella beräkningssättet finns som bilaga till detta FörbundsInfo.

2.3 Vem kallar till det första sammanträdet med de nyvalda?

Det finns vissa regler i kyrkoordningen om vem som kallar till det första sammanträdet med de nyvalda. Detta gäller dock endast om det skett en förändring när det gäller det beslutande organet.

Ett fall är när ett nyvalt kyrkofullmäktige ska sammanträda första gången i en församling där man under innevarande mandatperiod har haft kyrko-

stämma eller direktvalt kyrkoråd. Enligt 3 kap.14 § första stycket ska då kungörelsen utfärdas av den senast valde ordföranden i kyrkostämman eller det direktvalda kyrkorådet.

En annan situation är när ett nytt samfällt kyrkofullmäktige ska sammanträda första gången efter en indelningsändring. Då ska enligt 3 kap. 56 § punkten 3 kungörelsen utfärdas av ordföranden i det beslutande organet, fullmäktige, kyrkostämma eller direktvalt kyrkoråd, i den församling i den nybildade samfälligheten som har flest röstberättigade.

Kyrkoordningen innehåller i övrigt ingen bestämmelse om vem som kallar till det första sammanträdet med det nyvalda fullmäktige. Det är i stället sådant som bör vara reglerat i arbetsordningen. Regelmässigt brukar denna uppgift anförtros ålderspresidenten. Ålderspresidenten är den som varit ledamot längst tid eller, om två eller flera varit det lika länge, den äldste av dessa. Ålderspresidenten utövar ordförandeskapet vid det första sammanträdet till dess ordförande och vice ordförande utsetts.

Även när det gäller det första sammanträdet med det direktvalda kyrkorådet kan det vara lämpligt att ålderspresidenten åtar sig uppdraget att kalla till detta. Ett alternativ kan vara att den självskrivne ledamoten, det vill säga kyrkoherden eller den han eller hon förordnat att i kyrkoherdens ställe vara ledamot, tar på sig denna uppgift. Vad nu sagts kan även tillämpas när den nyvalda pastoratsnämnden ska hålla sitt första sammanträde. Mer om pastoratsnämnd under 3.3 nedan.

Sammanfattningsvis: Kyrkoordningen saknar i huvudsak bestämmelser om vem som kallar till det första sammanträdet med de nyvalda. I den mån frågan inte regleras i interna arbetsordningar eller reglementen kan konstateras att det inte går att göra fel. Det väsentliga är att kallelse utfärdas så att de nyvalda kan sammanträda och förrätta de nödvändiga valen.

2.4 Ändring av antal ledamöter, inget beredningstväng

Enligt 3 kap. 28 § kyrkoordningen behöver ett ärende om ändring av antalet ledamöter eller ersättare i kyrkorådet eller annan nämnd inte beredas. Detta innebär att fullmäktige kan ta upp ett sådant ärende och fatta beslut i detta vid det sammanträde då valen ska förrättas. Att märka är dock att ärendet, trots att det inte behöver beredas, ändå måste kungöras. Lämplig ordning kan därför vara att i kungörelse till valsammanträdet alltid ta med punkten ”Bestämmande av antal ledamöter och ersättare i kyrkorådet”.

2.5 Svenska kyrkans Församlingsförbund

En förändring av Svenska kyrkans Församlingsförbunds organisation och uppgifter kommer att träda ikraft nästa år. Särskild information om vilka val som ska förrättas till förbundet kommer att sändas ut från förbundets kansli.

2.6 Valbarhet i kyrkoråd och nämnder

Det finns inte något krav på att kyrkorådet/kyrkonämndens ledamöter ska väljas bland dem som sitter i fullmäktige. Vem som helst som uppfyller de grundläggande kraven på valbarhet, nämligen att man tillhör Svenska kyrkan, är döpt, är minst 18 år gammal samt folkbokförd i församlingen respektive samfälligheten, kan således väljas till ledamot i kyrkoråd eller kyrko-

nämnd. Till detta kommer dock den ytterligare begränsningen av valbarheten som följer av 33 kap. 9 § kyrkoordningen. Bestämmelsen ändrades och vissa klarlägganden gjordes av årets Kyrkomöte. Innebörden är nu att den som är anställd i en församling eller samfällighet med en tjänstgöringsgrad över 20 procent av heltid beräknat för en period för fem månader inte är valbar till kyrkorådet respektive kyrkonämnden. Motivet till denna regel är att det är olämpligt att vara anställd i en församling och samtidigt som förtroendevald vara representant för arbetsgivaren. Risker för intressekollisioner och lojalitetskonflikter är uppenbar i en sådan situation. Det har klargjorts i bestämmelsen att motsvarande valbarhetshinder ska tillämpas också för den som är uppdragstagare.

Den begränsade valbarheten för anställda gäller för förtroendeuppdrag hos den egna arbetsgivaren. Detta innebär att valbarhetshindret gäller för den som är anställd av en församling. Ingår församlingen i en samfällighet är samfälligheten arbetsgivare för alla anställda oberoende av i vilken eller vilka församlingar de arbetar. Detta betyder att en person som är anställd av samfälligheten inte är valbar till kyrkonämnden eller någon nämnd i samfälligheten och inte heller till något kyrkoråd i en församling som ingår i samfälligheten.

Slutligen bör i detta sammanhang nämnas det enligt kyrkoordningen gällande kravet på dop för kyrkans förtroendevalda, se 33 kap. 4 §. Det bör noteras att kravet på dop är uppfyllt även om det inte är ett dop i Svenska kyrkans ordning. Dopkravet gäller dock inte den som redan nu har eller har innehaft uppdraget som förtroendevald, se punkten 19 i övergångsbestämmelserna till kyrkoordningen.

3 Vilka val ska förrättas?

Nedan följer en uppräkningslista av de val som ska förrättas i de olika organen före årsskiftet.

3.1 Valen i kyrkofullmäktige och samfälliga kyrkofullmäktige

- **Ordförande och vice ordförande i kyrkofullmäktige (3 kap. 11 och 56 §§ kyrkoordningen.)**

Om fullmäktige så beslutar kan även en andre vice ordförande utses. Fullmäktige ska också bestämma tiden för uppdraget. Det vanliga torde vara att ordförande och vice ordförande utses för hela mandatperioden. Frågan kan också vara reglerad i en arbetsordning för kyrkofullmäktige. Det finns därför anledning att kontrollera om, och i så fall på vilket sätt, frågan är reglerad där.

Ordföranden tillsammans med en eller två vice ordförande brukar kallas presidium. Presidiet är inget organ i formell mening vilket medför att de olika personerna utses var för sig. Med en ordinarie och två vice ordförande blir det alltså tre val som ska förrättas.

- **Revisorer och revisorsersättare (minst tre revisorer och tre ersättare) (48 kap. 1 § kyrkoordningen)**

Detta gäller endast för samfälligheter och församlingar som inte ingår i någon samfällighet (de ekonomiska enheterna). Minst en revisor och minst en ersättare ska vara antingen auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen.

Det bör noteras att valet av den auktoriserade eller godkände revisorn kan skjutas upp till senast den 30 juni året efter valåret, det vill säga senast den 30 juni 2010. Motivet till detta är att valet av den kvalificerade revisorn måste föregås av ett upphandlingsförfarande och att det därför har bedömts rimligt att möjliggöra för det nyvalda kyrkofullmäktige att ta ställning till hur upphandlingen ska gå till.

I 17 § revisionslagen finns bestämmelser om revisionsjäv. Bestämmelsen innebär att en revisor självklart inte kan vara ledamot eller ersättare i kyrkoråd/nämnd eller något annat organ som ska granskas av revisorerna. Detta gäller även nära anhörig till revisorn. Däremot finns det inget som hindrar att en revisor är ledamot i kyrkofullmäktige.

En ofta aktualiserad fråga är om en revisor i en samfällighet samtidigt kan vara ledamot eller ersättare i något av församlingskyrkoråden. Även i detta fall föreligger det revisionsjäv. Församlingskyrkoråden disponerar budgeterade anslag för församlingsverksamheten på delegation från kyrkonämnden. Det finns därmed en sådan koppling mellan samfällda fullmäktige och församlingskyrkoråden att en revisors oberoende ställning kan ifrågasättas om han eller hon samtidigt är ledamot eller ersättare i något församlingskyrkoråd.

Revisorsuppdraget är inte ett uppdrag som förtroendevald i kyrkoordningens mening. Detta innebär att kravet på kyrkotillhörighet och att man ska vara folkbokförd i församlingen/samfälligheten inte gäller för revisorerna.

I ett kommande nummer av FörbundsInfo behandlas frågorna om val av revisorer mer utförligt. Där framgår bland annat att en formell upphandling bör ske och hur denna ska gå till.

- Ledamöter och ersättare i kyrkorådet/kyrkonämnden (4 kap. 10 och 29 §§ kyrkoordningen).

Antalet valda ledamöter får inte vara mindre än sex. Antalet ersättare måste vara minst hälften av antalet valda ledamöter. Det vanliga torde dock vara att det utses lika många ersättare som antalet valda ordinarie ledamöter. Valet avser hela mandatperioden.

Observera att varje församling ska bli företrädd i kyrkonämnden genom minst en ledamot eller ersättare om så är möjligt.

Om valet inte sker proportionellt utan som ett majoritetsval ska fullmäktige också bestämma i vilken ordning som ersättarna ska inkallas till tjänstgöring. Detta ska framgå av protokollet. Om beslut om inkallelseordning saknas blir följden att den ersättare som står överst i valprotokollet alltid ska inkallas först. Om valbarhet, se ovan under avsnitt 2.6.

- **Ordförande och en eller två vice ordförande i kyrkorådet/kyrkonämnden** (4 kap. 16 och 32 §§ kyrkoordningen)

Dessa väljs bland ledamöterna i kyrkorådet/kyrkonämnden. Fullmäktige bestämmer valperiodens längd om detta inte skett i ett reglemente för kyrkorådet/kyrkonämnden. (Som regel 4 år).

Enligt kyrkoordningen kan inte kyrkoherden väljas till ordförande. Detta framgår av bestämmelsen i 4 kap. 16 § som anger att ordföranden ska väljas bland kyrkorådets/kyrkonämndens *valda* ledamöter.

- **Ledamöter och ersättare i valnämnden samt en eller två vice ordförande i denna.**

Enligt 4 kap. 25 § första stycket kyrkoordningen ska det finnas en valnämnd. Sådan ska enligt 38 kap. 3 § finnas i varje församling eller om församlingen ingår i en samfällighet i samfälligheten. Valnämnd ska därmed inte utses i församlingar som ingår i samfällighet.

Val till valnämnden sker på samma sätt som till kyrkorådet/kyrkonämnden. Mandatperioden är fyra år.

- **Ledamöter och ersättare i fakultativa (frivilliga) nämnder samt ordförande och en eller två vice ordförande i dessa.**

Enligt 4 kap. 25 § första stycket kyrkoordningen får fullmäktige för förvaltning och verkställighet tillsätta de nämnder som behövs, exempelvis kyrkogårdsnämnd och fastighetsnämnd. Har så skett, sker val till dessa nämnder på samma sätt som till kyrkorådet/kyrkonämnden. Fullmäktige bestämmer valperiodens längd om detta inte skett i reglementet för nämnden. (Som regel 4 år)

3.3 Valen i kyrkoråd och kyrkonämnd

Även de nyvalda kyrkoråden och kyrkonämnderna måste sammanträda före årsskiftet för att förrätta vissa val. Detta framgår av 4 kap. 18 § tredje stycket.

- **Ordförande och en eller två vice ordförande** (4 kap. 16 § andra stycket kyrkoordningen)

Observera att detta endast gäller de direktvalda kyrkoråden. Det finns ju i detta fall inte något kyrkofullmäktige som kan förrätta dessa val.

- **Ledamöter och ersättare i pastoratsnämnd** (2 kap. 10 § och 4 kap. 35 och 36 §§ kyrkoordningen).

Pastoratsnämnd ska finnas i varje flerförsamlingspastorat som ingår i en flerpastoratssamfällighet. Nämnden utses av respektive kyrkoråd i berörda församlingar. Endast den som är ledamot eller ersättare i församlingarnas kyrkoråd får utses till ledamot eller ersättare i pastoratsnämnden. Mandatperioden för pastoratsnämnden är fyra år.

Innan ledamöterna utses av respektive församlingskyrkoråd måste kyrkoråden först ha enats om antal ledamöter i nämnden och hur många som ska utses från respektive församling. Kontakt mellan kyrkoråden bör därför tas i god tid före valet för att få klarhet i om man avser att göra någon förändring i detta avseende. Observera att kyrkoherden är självskriven ledamot i nämnden.

När den nya pastoratsnämnden utsetts av respektive församlings kyrkoråd bör nämnden sammanträda före årsskiftet för att välja ordförande enligt bestämmelsen i 4 kap. 36 § kyrkoordningen. Kyrkoherden kan, som framgår av bestämmelsen, inte väljas till ordförande.

- **Kyrkvärdar** (4 kap. 24 §)

Detta gäller endast kyrkoråden.

Antalet kyrkvärdar som ska utses är oregerat. Minst två av dessa måste dock vara ledamot eller ersättare i rådet. För övriga kyrkvärdar krävs inte att de måste vara folkbokförda i församlingen.

Kyrkvärd är inte att hänföra till begreppet "förtroendevald" enligt definitionen i 33 kap. 1 § kyrkoordningen. Detta innebär att kyrkoordningens övergångsbestämmelse punkt 19 inte gäller för kyrkvärdarna. En kyrkvärd måste således vara döpt oberoende av om han eller hon har eller tidigare innehaft sådant uppdrag.

Kopplingen i kyrkoordningen till rösträtten och inte valbarheten medför att även den som fyllt 16 år kan utses till kyrkvärd. Eftersom minst två av kyrkvärdarna måste utses bland rådets ledamöter eller ersättare gäller 16 årsgränsen endast den eller de kyrkvärdar som väljs utanför denna krets.

Enligt 40 kap. 2 § st. 3 i kyrkoordningen ska kyrkoherden och en av kyrkorådet utsedd kyrkvärd ansvara för kyrkobyggnadernas inventarier i enlighet med bestämmelserna i kulturminneslagen. Den sålunda utsedda kyrkvärdarna måste vara ledamot eller ersättare i rådet. Kyrkorådet ska därför i samband med att kyrkvärdarna utses bestämma vem av dessa som ska få detta ansvar. Observera att länsstyrelsen ska informeras om vem som utsetts.

- **Ledamöter och eventuella ersättare i utskott**

För det fall kyrkorådet/kyrkonämnden bestämmer att det ska finnas utskott är det lämpligt att utse ledamöter och ersättare även till dessa. Några bestämmelser om utskott finns inte i kyrkoordningen varför det ankommer på kyrkorådet/nämnden att själv bestämma om ett utskott arbetsuppgifter och arbetsformer i övrigt. Det finns dock anledning att notera bestämmelsen i 4 kap. 26 § kyrkoordningen som ger kyrkoherden rätt att närvara vid ett utskotts sammanträden och delta i överläggningarna. Denna bestämmelse blir aktuell bara i de fall kyrkoherden inte väljs in som ledamot i utskottet.

Märk bestämmelsen om möjlighet till proportionellt valsätt i 39 kap. 3 § kyrkoordningen. Bestämmelsen tar även sikte på de fall där kyrkoråd/nämnd utser utskott. Se om proportionella val under 4 nedan.

4 Exempel på proportionellt valsätt vid val till kyrkoråd m.m.

Proportionellt val innebär att platserna i till exempel kyrkorådet fördelas efter de olika gruppernas storlek. Bestämmelserna finns i 39 kap. kyrkoordningen.

Om det inte begärs proportionellt val vid sammanträdet med fullmäktige sker alla val automatiskt efter majoritetsprincipen. Då kan de största grupperna fördela platserna mellan sig. Reglerna om proportionella val skyddar därmed i första hand de grupper som är berättigade till en eller flera platser vid en proportionell fördelning och som annars skulle löpa risken att bli utan mandat. Bestämmelserna i 39 kap. är tillämpliga även när kyrkoråd och nämnder inom sig förrättar val av till exempel arbetsutskott.

Val till kyrkorådet

Låt oss ta G församling som exempel:

I det nyvalda kyrkofullmäktige sitter 25 ledamöter. De ska välja sex ordinarie ledamöter och sex ersättare till kyrkorådet. (Dessutom sitter kyrkoherden som självskriven ledamot i kyrkorådet, men honom eller henne kan vi bortse från i detta sammanhang.) Det finns fyra olika grupper i kyrkofullmäktige. Det är den borgerliga samlingslistan Kyrkans Väl, socialdemokraterna, Posk samt en obunden grupp med beteckningen Levande Församling. Mandaten i fullmäktige fördelar sig på följande sätt:

Störst är Kyrkans Väl med tio ledamöter i fullmäktige. Sedan kommer socialdemokraterna med sju ledamöter. Levande Församling fick sex ledamöter. Minst blev Posk med två ledamöter. Vid ett majoritetsval skulle Kyrkans Väl och socialdemokraterna kunna dela på alla sex mandaten i kyrkorådet. För att undvika detta begär Levande Församling proportionellt val.

Minimikrav för proportionellt val

För att kunna begära proportionellt val krävs ett visst antal röster i fullmäktige. Detta antal beror på två saker:

1. Hur många röstande finns det i fullmäktige?
2. Hur många ska väljas till kyrkorådet?

Den matematiska formeln som används är följande:

$$\frac{\text{Antal närvarande ledamöter i fullmäktige}}{\text{Antal som ska väljas} + 1}$$

Låt oss ännu en gång ta G församling som exempel. I dess fullmäktige sitter 25 ledamöter. De ska välja sex ordinarie ledamöter till kyrkorådet.

$$\frac{25}{6+1} = 3,6 \text{ vilket avrundas uppåt.}$$

I G församling krävs det alltså att minst fyra ledamöter i fullmäktige begär proportionellt val för att det ska kunna genomföras.

Observera att avrundning alltid ska ske till närmast högre hela tal. Detta gäller sålunda även om kvoten exempelvis skulle bli 3,2.

Så fördelas mandat

Nästa steg blir att räkna ut hur mandat ska fördelas. Principen är ganska enkel, men den kräver att vi räknar mandat för mandat. Varje grupp får ett jämförelsetal, som i utgångsläget är lika med antalet närvarande ledamöter i fullmäktige från den gruppen.

Varje gång en grupp tilldelas ett nytt mandat i kyrkorådet, förändras jämförelsetalet.

Det nya jämförelsetalet räknas fram med följande formel:

$$\frac{\text{Antal närvarande ledamöter från X-parti}}{\text{Antal mandat som X-parti hittills tilldelats} + 1}$$

Se vidare exemplet i bilaga 1. Det bör noteras att jämförelsetalen i vissa situationer kan bli lika. I sådana fall får dessa skiljas åt genom lottning. Om lottning måste ske vid fördelningen av det sista mandatet kan detta försvåra för valberedningen att komma med ett förslag som kan accepteras av samtliga i fullmäktige.

På förbundets hemsida finns ett program till hjälp för att fördela mandat enligt den proportionella valmetoden.

www.forsamlingsforbundet.se/Berakningsex_prop_val

Bilaga 1 Beräkningsexempel vid proportionellt val

	Kyrkans väl (Borgerlig saml.)	Soc. dem.	Levande församling	Posk
1:a mandat	<u>10</u>	7	6	2
	Första mandatet får till Kyrkans väl, som får det största jämförelsetalet med sina tio ledamöter i kyrkofullmäktige			
2:a mandatet	5	<u>7</u>	6	2
	Kyrkans väl får nu ett nytt jämförelsetal. Det räknas fram genom att vi tar deras ursprungliga jämförelsetal, tio, och sedan delar det med antalet mandat som de hittills fått, plus ett. $\frac{10}{1+1} = 5$			
	Så flyttar vi ner alla de andra gruppernas siffror oförändrade. Nu är socialdemokraterna störst med jämförelsetalet sju. De får det andra mandatet i kyrkorådet.			
3:e mandatet	5	3,5	<u>6</u>	2
	Socialdemokraternas nya jämförelsetal blir 3,5 $\frac{7}{1+1} = 3,5$			
	Vi flyttar ner alla andra siffror till nästa rad för det tredje mandatet. Nu är Levande församling störst med talet 6. De får det tredje mandatet.			
4:e mandatet	<u>5</u>	3,5	3	2
	Levande församlings nya jämförelsetal blir tre $\frac{6}{1+1} = 3$			
	Nu är Kyrkans väl störst igen med fem. De får därmed sitt andra mandat.			
5:e mandatet	3,3	<u>3,5</u>	3	2
	För att få fram Kyrkans väls nya jämförelsetal, utgår vi från deras utspungstal tio. Den här gången ska det delas med tre (två tilldelade mandat plus ett). $\frac{10}{2+1} = 3,3$			
	Nu blir socialdemokraterna störst igen och tar också sitt andra mandat.			
6:e mandatet	<u>3,3</u>	2,3	3	2
	Socialdemokraternas nya jämförelsetal får vi genom att ta deras ursprungstal sju och dela med antalet tilldelade mandat de fått plus ett. $\frac{7}{2+1} = 2,3$			
	Det sjätte och sista mandatet går till Kyrkans väl, som nu är störst med 3,3.			

Slutresultatet blir att Kyrkans väl får tre mandat i kyrkorådet och socialdemokraterna får två. Levande församling får nöja sig med ett mandat och Posk blir helt utan. För att räkna fram ersättarna görs ett nytt val. Men om de ska vara lika många som de ordinarie ledamöterna så kan samma uträkning användas igen.

Kartell ändrar styrelsebalansen

Det finns ett sätt att ändra styrkebalansen inför valet till kyrkorådet. Det är om några nomineringsgrupper går samman i en s.k. kartell.

Kartell innebär att ett antal nomineringsgrupper i kyrkofullmäktige går ihop inför ett val. Då räknas deras antal i fullmäktige samman och de får ett starkare utgångsläge inför valet.

Låt oss se vad som händer i G församling om Levande församling och Posk bildar en kartell inför proportionellt val till kyrkorådet. Beräkningen görs efter samma princip som i det tidigare exemplet.

	Kyrkans väl	Soc. dem.	Kartell (Levande församling och Posk)
1:a mandat	10	7	8 (6+2)
2:a mandat	5	7	8
3:e mandat	5	7	4
4:e mandat	5	3,5	4
5:e mandat	3,3	3,5	4
6:e mandat	3,3	3,5	2,6

Kartellen ändrar helt på styrkebalansen.

Genom att kartellen blir större än socialdemokraterna, så tar de hela tiden sina mandat före dessa. Om det bara varit fem som skulle väljas till kyrkorådet, så hade socialdemokraterna fått nöja sig med ett mandat. Men eftersom det i G församling ska väljas sex, så lyckas de fortfarande få sitt andra mandat.

Förlorarna blir i stället Kyrkans väl, som blir av med sitt tredje mandat, som de skulle fått om det inte varit någon kartell. Plötsligt har hela situationen i kyrkorådet förändrats. Nu finns det tre jämnstora grupperingar, som har lika många platser. Det är naturligtvis möjligt att tänka sig helt andra karteller. I G församling kunde Posk gått samman med Kyrkans väl för att stärka deras ställning som största grupp. Levande församling kunde också genom kartell med socialdemokraterna blivit största gruppering i församlingens kyrkoråd.

Förteckning över utgivna FÖRBUNDSINFO 2009

- Nr 1 **Nytt basbelopp för år 2009**, 16 januari
- Nr 2 **Ny diskrimineringslag 1 januari 2009 – nyheter på arbetslivets område**, 16 januari
- Nr 3 **Arbetsgivarens rehabiliteringsansvar ur ett rättsligt perspektiv**, 16 januari
- Nr 4 **Personer sjukskrivna före den 1 juli 2008 kan få indragen sjukpenning efter prövning av Försäkringskassan**, 16 januari
- Nr 5 **Från sjukersättning till arbete m.m.**, 16 januari
- Nr 6 **Kammarkollegiets bedömning av lokal utan religiösa symboler**, 16 februari
- Nr 7 **Inbjudan till Kyrkogårdsseminarium på Nordiska trädgårdar**, 16 februari
- Nr 8 **Intern ränta år 2008**, 16 februari
- Nr 9 **Församlingsbladet – momsbefriad periodisk publikation**, 16 februari
- Nr 10 **Förslag om ändrade regler för avdrag för inventarier av mindre värde**, 16 februari
- Nr 11 **Arbetsmiljöverkets bestämmelser för truck och katafalkvagn**, 16 mars
- Nr 12 **Budgetförutsättningar 2010** 16 mars
- Nr 13 **Justering i modellen för simulering av avgiftsunderlagets utveckling**, 17 april
- Nr 14 **Ny modul för hantering av inomkyrkliga fakturor i Kollekt- och betalssystemet (KOB) införs i maj 2009**, 17 april
- Nr 15 **Aktuellt PO-pålägg för 2009**, 17 april
- Nr 16 **Revidering av avgiftsunderlagets utvecklingstakt**, 15 maj
- Nr 17 **Intyg om gravsättning eller kremering från Skatteverket**, 15 maj
- Nr 18 **Kulturhistoriska träd viktigare än gravrätt**, 15 maj
- Nr 19 **Förslag till reglemente för medelsförvaltning**, 15 juni
- Nr 20 **Ny forskning om miljöverkan kring askspridning**, juni
- Nr 21 **Nytt ramavtal Telefoni med Telia från 1 juli 2009**, juni
- Nr 22 **Sänkta premier för AGS-KL och Avgiftsbefrielseförsäkringen år 2009**, juni
- Nr 23 **Avtal med Alna – för en alkohol- och drogfri arbetsplats**, 13 augusti
- Nr 24 **Nya influensan – förebyggande arbete och arbetsgivarens ansvar**, 23 september
- Nr 25 **Premiekapning för förmånsbestämd ålderspension införs inom trossamfundet Svenska kyrkan**, 23 september
- Nr 26 **Återbetalning av särskild löneskatt för uppdragstagare såsom förtroendevalda**, 22 oktober
- Nr 27 **Information om val av ledamöter till kyrkoråd och nämnder**, 22 oktober